

Bedömningsmatriser och självvärdering – om studenters delaktighet och lärande

Lisbeth Amhag, Malmö högskola

Lärande examinationsformer har under de senaste åren blivit allt viktigare verktyg för att säkerställa studenters prestationer och progression (Selghed, 2006), men också öka lärarnas kunskap om formativ bedömning (Lindström & Lindberg, 2006). Men hur bedömningsmatriser och studenters självvärdering kan främja delaktighet och lärande vet vi ännu inte så mycket om. Syftet med detta utvecklingsprojekt är att beskriva verktyg för självvärdering och utvecklade bedömningsmatriser, men också spegla studenters uppfattningar om att ta en aktivare del i sitt lärande.

METOD

För att undersöka studenters uppfattningar om verktygen för självvärdering och om hur och i så fall på vilket sätt de främjat deras delaktighet och lärande söker jag svar på följande fråga:

Hur kan verktygen för självvärdering främja den individuella och gruppvisa lärprocessen?

I studien ingår 36 distansstudenter, varav 22 kvinnor (61 %) 14 män (39 %). Under hösten 2007 fick de i kurs 1 Läraruppdraget (15 hp) och i kurs 2 Lärande och utveckling (15 hp) använda sig av olika verktyg för självvärdering. Verktygen omfattas dels av studenternas granskning av varandras individuella svar på två kursuppgifter i respektive kurs med gruppvis responsgivning (5-7 studenter/grupp). Dels av studenternas individuella strategilogg som de fick sammanfatta i slutet av de två kurserna. Under kurs 2 fick studenterna även i sin sammanfattning av strategiloggen göra en självvärdering av några egna inlägg från den nätbaserade lärgemenskapen. Datainsamlingen består också av en digital kursutvärdering som genomfördes i januari 2008 och omfattar 21 studenters svar (58 %). Bortfallet var 15 svar (42 %).

Strategilogg

Syftet med strategiloggen var att främja studenternas lärande genom utbildningen och stödja det akademiska utbytet kring kurslitteraturen under den högskoleförlagda tiden (Hft) till undervisningen under den verksamhetsförlagda tiden (Vft). I slutet av kurs 1 Läraruppdraget fick de välja ut det innehåll de vill dela med sig av och i sin sammanfattning reflektera över både sin teoretiska och praktiska utveckling under kursen. I strategiloggen anmodades de att skriva ner prövade idéer, upptäckter och vidareutvecklingar av tankar och funderingar utifrån några av nedanstående funderingar:

- Hur uppfattar jag mitt lärande och min utveckling under kursen (Hft/Vft)?
- Vilka positiva överraskningar har jag mött under Hft/Vft?
- Varför blev det jag gjorde så bra, eller mindre bra?
- Hur gjorde jag?
- Vad fick det för konsekvenser?
- Kan jag göra på andra sätt?
- Vilka händelser är det angeläget att tänka närmare över?
- Övrigt jag funderat på?

Självbedömning av egna inlägg

Under kurs 2 Lärande och utveckling fick studenterna börja strategiloggen med att lyfta fram två till tre egna inlägg från den nätbaserade lärgemenskapen. Inläggen skulle vara exempel på deras eget lärande. Syftet med att värdera egna inlägg var att de skulle få ett metaperspektiv på sin egen text, dvs. att få en överblick av texten och klargöra de egna tankarna och därmed få hjälp med att synliggöra och reflektera över sitt skrivande och sitt handlande (Dysthe, 1996). Förslagsvis kunde de utgå från följande frågor:

- Vad är syftet med detta inlägg?
- Vad är det jag försöker reda ut?
- Vad är huvudpoängen i det jag skrivit?

- Vilka argument använder jag?
- Hur använder jag mig av olika teorier och kurslitteratur?
- Vad och hur kan jag koppla till i min strategilogg från Hft/Vft?

Responsgivning

Som stöd för den gruppvisa responsgivningen hade studenterna kurslitteratur av Dysthe m.fl. (2002) som ger följande huvudriktlinjer:

- Vid genomläsning av texten koncentrera dig först på att fånga textens fokus eller syfte.
- Markerar det som du tycker är bra. Notera också det som är oklart formulerat.
- Formulera kortfattat med egna ord vad du anser vara det viktigaste.
- Skriv ner några frågor, be om preciseringar och klargörande, exempelvis: Jag känner igen/känner inte igen...? Jag reagerar på att...? Hur menar du att...?
- Betyder det att...? Som jag uppfattar det, så innebär det att...?
- Kom med motförslag, alternativa lösningar och/eller råd och problematisera utifrån litteratur.
- Svara på eventuella frågor som skribenten vill ha respons på.

Bedömningsmatriser

Bedömningsmatriserna innehöll kategorier på kunskaper, färdigheter och förmågor för varje kursuppgift under betyget godkänd och väl godkänd. Med stöd av dessa kategorier kunde studenterna bilda sig en uppfattning om vad som krävdes kunskaps- och innehållsmässigt för varje kursuppgift (se bilaga 1 och 2).

RESULTAT

Studiens resultat visar att strategiloggen, självbedömningen och responsgivningen till viss del har bidragit till att synliggöra studenternas lärprocess, såväl individuellt som i grupp. Men resultatet pekar också på att studenterna är ovana vid att reflektera över det egna lärandet, men även att ge och ta till sig respons och värderingar. Att ge och få respons är det verktyg där studenterna betonar vikten av att arbeta i grupp. Strategiloggen med självbedömning är det verktyg som studenterna ansåg främst främjat deras självreflektion och synliggjort deras lärande.

Att skriva strategilogg

På frågan vilken betydelse strategiloggen har haft för deras lärande svarade elva av 21 studenter (52%) att det var både positivt och negativt. Sju studenter svarade att det var positivt (33%) och tre studenter att det var negativt (14%). Häften av studenterna pekade på både fördelar och nackdelar, främst för att de vara ovana vid att reflektera över sitt lärande.

Självbedömning av egna inlägg

På frågan vilken betydelse värderingen av deras egna inlägg från den nätbaserade lärgemenskapen har haft för deras lärande svarade knappt hälften av studenterna, dvs. 10 av 21 studenter att det var positivt (48%). Sex studenter svarade att det var både positivt och negativt (29%) och fem studenter var helt negativa (24%). I studenternas positiva kommentarer lyfts fram att det var meningsfullt och lärorikt att värdera egna inlägg, medan vissa upplevde det motsägelsefullt att granska sina egna inlägg.

Att ge respons

På frågan på vilket sätt responsgivningen har bidragit till deras lärande tillsammans med andra svarade drygt hälften av studenterna, dvs. 10 av 21 studenter (58%), att det var positivt (48%). Elva studenter (52%) svarade att det var både positivt och negativt. Inga studenter var helt negativa. Svaren pekar på ovanan och dilemmat med att ge konstruktiv respons till gruppmedlemmarna och att det är tidskrävande.

REFERENSER

- Dysthe, Olga. (1996). *Det flerstämmiga klassrummet - att skriva och samtala för att lära*. Lund: Studentlitteratur.
- Dysthe, Olga, Hertzberg, Frøjdís, & Hoel Løkensgard, Torlaug. (2002). *Skriva för att lära: skrivande i högre utbildning*. Lund: Studentlitteratur.
- Lindström, Lars, & Lindberg, Viveca. (2006). *Pedagogisk bedömning*. Stockholm: HLS Förlag.
- Selghed, Bengt. (2006). *Betygen i skolan - kunskapssyn, bedömningsprinciper och lärarpraxis*. Lund: Liber.

Kursuppgift	Godkänd	Väl godkänd	Verktyg för lärande
Läraryppdraget Läraktivitet: Autentiska fall och skriftlig dokumentation med gestaltning (rollspel) Examinationsform: casemetodik och självständigt grupparbete med en individuell del	Kan använda de nationella styrdokumenterna och de internationella överenskommelserna samt beskriva, diskutera och ge förslag på relevanta åtgärder som har betydelse för läraryppdraget och skolans styrning.	Kan redogöra för skillnader och likheter i de nationella styrdokumenterna och de internationella överenskommelserna samt granska, värdera, motivera och ge välgrundade förslag på relevanta åtgärder om skolans styrning som har betydelse för läraryppdraget.	Bergem, Tryggve Erdis, Mare Kursplaner Lärarens handbok Olsson, Staffan Skolverket - Överenskommet Zackari & Modigh
En skola för alla Läraktivitet: skriftlig dokumentation med gestaltning (rollspel) Examinationsform: självständigt grupparbete med en individuell del	Kan förklara och redogöra för vad det innebär för verksamhetens uppdrag att vara en utvecklingsmiljö för alla barn/elever oavsett bakgrund, förutsättningar och villkor.	Kan analysera och se samband mellan verksamhetens olika nivåer; organisatorisk, grupp och individnivå, för att vara en utvecklingsmiljö för alla barn/elever oavsett bakgrund, förutsättningar och villkor.	Björnsson, Mats Hultinger & Wallentin Läraryppdraget – Lika för lika Persson, Bengt Thornberg, Robert
Skolans utveckling Läraktivitet: dokumenterat samtal ex. av olika generationer, lärare, rektor, politiker i vald uttrycksform (PowerPoint) med tillhörande manus Examinationsform: individuellt arbete	Kan förklara och diskutera samhällsförändringars påverkan på skolans utveckling och framväxt ur ett historiskt och nationellt perspektiv.	Kan analysera och dra slutsatser kring samhällsförändringars påverkan på skolans utveckling och framväxt ur såväl ett historiskt, nationellt och som internationellt perspektiv.	Bergem, Tryggve Björnsson, Mats Persson, Bengt Tallberg Broman Globala skolan http://www.denglobalaskolan.com/ Pedagogwebben (UR). http://www.ur.se/pedagogwebben
Kommunikativa uttrycksformer Läraktivitet: It's learning www.mah.se/lms läraryppdrag, presentation PowerPoint & rollspel Examinationsform: individuella/gruppvisa aktiviteter	Kan använda olika medier och uttrycksformer, även digitala, för att dokumentera och presentera olika uppgifter under kursen.	Kan använda flera olika medier och prövar nya uttrycksformer, även digitala, för att dokumentera och presentera olika uppgifter under kursen.	Datorutbildning - SDM Malmö högskola http://www.mah.se/templates/Page_____3252.aspx PIM http://www.pim.skolutveckling.se

Kursuppgift	Godkänd	Väl godkänd	Verktyg för lärande
Den egna läroprocessen Läraktivitet: responsgivning, strategilogg Examinationsform: individuella/gruppvisa aktiviteter	Kan använda skrivande i den egna läroprocessen och utifrån relevanta teoretiska begrepp, rörande lärande och utveckling, reflektera över hur kunskaps- och språkutveckling samverkar samt granska andras texter och ge respons.	Kan använda olika skrivstilar i den egna läroprocessen och utifrån relevanta teoretiska begrepp, rörande lärande och utveckling, analysera och värdera hur kunskaps- och språkutveckling samverkar samt kritiskt granska andras texter och ge välgrundad respons.	Dysthe, Hertzberg & Lokensgard Dimenäs (red) Liberg, Caroline

BEDÖMNINGSMATRIS KURS 2 LÄRANDE OCH UTVECKLING 15 HP BILAGA 2

	Godkänd	Väl godkänd	Verktyg för lärande
Teorier om kunskap, lärande och utveckling Läraktivitet: nätbaserade litteratordiskussioner Examinationsform: skriftlig, individuell tentamen	Kan beskriva och förhålla sig till de pedagogiska teorierna om kunskap, lärande och utveckling samt relatera och diskutera dessa teoretiska begrepp till olika lärandesituationer och arbetssätt i ett didaktiskt perspektiv.	Kan pröva, analysera och värdera de pedagogiska teorierna om kunskap, utveckling och lärande samt argumentera och motivera för vilka konsekvenser dessa teoretiska begrepp får för olika lärandesituationer och arbetssätt i ett didaktiskt perspektiv.	Dysthe, Olga Forssell, Anna (red.) Kursplaner Lärarens handbok Stensmo, Christer Säljö, Roger
Lärandesituationer i en skola för alla Läraktivitet: skriftlig dokumentation med observation och bildokumentation Examinationsform: självständigt arbete med individuell del	Kan beskriva och diskutera olika val av arbetsformer och värdera utifrån teoretiska och praktiska utgångspunkter hur skilda förutsättningar för lärande och utveckling skapar goda lärandesituationer för alla.	Kan välja och argumentera för hur olika val av arbetsformer som skapar skilda förutsättningar för lärande och utveckling samt motivera innehållet utifrån välgrundade teoretiska och praktiska utgångspunkter kring ett lärande som inbegriper alla.	Cederberg, Meta Evenshaug & Hellen Gunnarsson, Bernt (Gy) Kinge, Emilie (Gt/Gs) Olsson, Britt-Inger

	Godkänd	Väl godkänd	Verktyg för lärande
Tvåspråkighet och andraspråklärande Läraktivitet: observation och redogörelse autentiskt fall (UR) Examinationsform: argumentation (peer review)	Kan redogöra för sambandet mellan språklig bas och språklig utbyggnad och vilken betydelse modersmålet har för andraspråkutvecklingen samt beskriva metoder och arbetssätt som gynnar den i det egna ämnet.	Kan analysera och värdera sambandet mellan språklig bas och språklig utbyggnad och vilken betydelse modersmålet har för andraspråkutvecklingen samt beskriva och argumentera för metoder och arbetssätt som gynnar den i det egna ämnet.	Cederberg, Meta (s. 115-199) Lindberg i Forssell (del 3) Lorentz, Hans (pdf-fil) Myndigheten för skolutveckling (s. 45-71)
Kommunikativa uttrycksformer Läraktivitet: It's learning www.mah.se/lms/presentation bild- alt. videodokumentation Examinationsform: individuella/gruppvisa aktiviteter	Kan använda olika medier och uttrycksformer, även digitala, för att dokumentera och presentera olika uppgifter under kursen.	Kan använda flera olika medier och argumentera för val av olika uttrycksformer, även digitala, för att dokumentera och presentera olika uppgifter i pedagogiska syften under kursen.	Datorutbildning - SDM Malmö högskola http://www.mah.se/templates/Page_____3252.aspx PIM http://www.pim.skolutveckling.se
Den egna läroprocessen Läraktivitet: responsgivning strategilogg självbedömning Examinationsform: individuella/gruppvisa aktiviteter	Kan använda skrivande i den egna läroprocessen och utifrån relevanta teoretiska begrepp, rörande lärande och utveckling, reflektera över hur kunskaps- och språkutveckling samverkar samt granska andras texter och ge saklig respons.	Kan använda olika skrivstilar i den egna läroprocessen och utifrån relevanta teoretiska begrepp, rörande lärande och utveckling, analysera och värdera hur kunskaps- och språkutveckling samverkar samt kritiskt granska andras texter och ge välgrundad respons.	Dysthe, Hertzberg & Lokensgard Dimenäs (red) Liberg, Caroline